

Tednik Učiteljski Tovariš.

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Štev. 8.

V Ljubljani, 22. svečna 1907.

XLVII. leto.

„Učiteljski Tovariš“ izhaja vsak petek. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto stoji 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Posamezna številka 16 h. Spise je pošiljati samo na naslov: Uredništvo „Učiteljskega Tovariša“ v Idriji. Naročnino prejema Frančišek Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Rokopisov ne vračamo. — Za oznanila je plačati od dvostopne petit-vrste po 20 h, če se oznanilo tiska enkrat; po 18 h, če se tiska dvakrat, in po 16 h, če se tiska trikrat; če se večkrat tiska, znaten popust. Oznanila sprejema „Učiteljska tiskarna“. Priloge poleg poštnine 6 K.

Vsebina: Veliki dan štajerskega učiteljstva. — Naš denarni zavod. — Bedno stanje učiteljstva in zahteva po odpomoči. — Krivoverski klerikalizem — učiteljstvo te kliče pred sodbo ljudstva. — Beda našega kmeta. — Iz naše organizacije. — Književnost in umetnost. — Politiški pregled. — Vestnik. — Razgled po šolskem svetu. — Listnica. — Inserati.

Veliki dan štajerskega učiteljstva.

Kakor smo na kratko že omenili v našem listu, se je vršil dne 2. t. m. v Gradcu velik shod štajerskega učiteljstva. Vsak, ki ima v svojem srcu stanovsko zavest in katerega ni bolezen zadržala, je pohitel ta dan v štajersko metropolo. Bilo nas je čez 2000. To je imponantno število. Zadnje grošičke je marsikateri pobral, da je imel za potnino, drugi si je moral celo izposoditi nekaj kronic in jih bo mesečno odplačeval, samo da je zadostil stanovski dolžnosti in šel tja, kamor sta ga vlekla vest in sree. Seveda je tudi nekaj nebrižnežev — tukaj zavzemajo pač prvo mesto tovarišice, namreč spodnještajerske — ki se niso ganili, ki so rajši sedeli doma pri topli peči, medtem ko so drugi v mrazu in v snegu hiteli proti najbližji železniški postaji, da se popeljejo v Gradec. To je pač udobno, a priča o presneto slabi stanovski zavednosti. Pa pustimo to — saj ima vsak stan različne ljudi.

Veselimo se rajši nad dobro uspelim shodom. Dvatisoč je pač število, ki mora imponirati. Glasilo štajerskega učiteljstva „Pädagogische Zeitschrift“ piše: „So wurde denn dieser Tag zu einem wirklich großen, er wurde zu einer erhebenden, überwältigenden Kundgebung, zu einer Kraftäußerung der steierischen Lehrerschaft, wie sie die grüne Mark wohl noch nie gesehen. Es war ein Ehrentag der Lehrerschaft von Steiermark, dieselbe hatte sich durch den Maßenbesuch das glänzendste Zeugnis ihres Zusammengehörigkeitsgefühls ausgestellt“.

Toda k shodu! — Točno ob 2. uri je otvoril predsednik štajerske učiteljske zveze, Holzer, skupščino.

Pogledal sem po dvorani. 700 pripravljenih stolov je bilo zasadenih ob straneh, v sredini med stoli, na galeriji, na podiju, na hodniku, v mali sobani za orglami — natlačeno polno. Več sto jih je stalo na stopnicah, na dvorišču in na ulici. Niso mogli več noter.

V prvi vrsti so sedeli: oba ljudskošolska nadzornika Končnik in dr. Tumlirez, namestniški svetnik dr. Manger, vitez pl. Kirchsberg. Nadalje smo videli 4 deželne odbornike Robiča, pl. Feyrerja, dr. Hoffmanna, pl. Wellenhofa in Stallnerja.*) Nekaj državnih in tucat deželnih poslancev,

*) Notico v „Učit. Tov.“ s tem danes popravljam. Notico sem v naglici napisal v Gradcu in tedaj nisem vedel za vse navzoče dostojanstvenike. Poročevalca.

med temi bil je tudi slovenski Roš. Tudi več okrajnih nadzornikov je bilo na shodu.

Brzobjavno, oziroma pismeno so shod pozdravili: železniški minister dr. pl. Derschatta; dvorni svetnik dr. Ploj; deželni poslanec Hočevnar; predsednik nemške avstrijske učiteljske zveze Kessler; društvo avstrijskih meščanskošolskih učiteljev, Peter Rosegger, dr. Kukovec v imenu izvrševalnega odbora „Narodne stranke za Štajersko“, več nemških poslancev, uredništvo „Učit. Tov.“ itd.

Predsednik je po običajnem pozdravu omenil na kratko zgodovino borbe štajerskega učiteljstva za izboljšanje gmotnega stanja ter dal besedo glavnemu govorniku Karlu Gassarecku, učitelju v Mariboru.

Dve uri je razlagal poročevalec naše stanje in večkrat ga je burno pritrjevanje vstavilo. Govoril je temperamentno, razločno in jedernato. „Pädag. Z.“ pravi: „Lautlose Stille legt sich über die Masse, aller Augen sind in bewegtester Erwartung auf den Redner gerichtet. Und nun kommen die ersten Sätze; sie sind nicht schwungvoll, kurz, eindringlich, wie aus Stein gemeißelt. Aber im aufsteigenden Gefühlsschwunge entwickelt sich die Rede, sie wird zum mitreißenden Stromme, wenn sie die Not der Lehrer schildert, zur anklagenden Stimme des Gerichtes, wenn sie die unterlassene Fürsorge des Schulhalters tadelt, zum donnernden Apell an die Herzen der Landesboten, wenn sie dieselben an ihre Pflicht gegen Volksschule und deren Lehrer mahnt. Die Dialektik Gassareek ist scharf, er arbeitet mit dem Seziersmesser, schonungslos legt er alle Schäden einer schlechten Staatspolitik in einer noch schlechteren Landes-Schulpolitik bloß. Er ist unbarmherzig, der Wahrheit zu liebe reißt er das letzte Restchen des Schleiers herab, mit den man bisher die bestehenden Mängel und Blößen verhüllt“.

Gassareckov govor je elektriziral navzoče učiteljstvo. Zdelo se nam je, da ne govori samo en mož, da govorijo vsi, ki so tukaj in vseh klic je: „Pomagajte bednemu učiteljstvu, pomagajte onim, ki vzgajajo vašo mladino, up domovine!“ Ko je govornik končal, je završalo po dvorani. Ploskanje, pritrjevanje. klici v obeh deželnih jezikih, mahanje z robei, klobuki itd. je trajalo več minut.

Govor priobčujemo na drugem mestu v celoti. Naš poročevalec si ga je izprosil od govornika, ki ga je rad dal „Učiteljskemu Tovarišu“ na razpolago.

Soglasno so bile sprejete njegove teze. V teh se opominja deželni zbor na dolžnost, preskrbeti učiteljstvu stanu primerne plače — za sedaj v prvi vrsti draginjsko doklado. Učiteljstvo naj pride v enakost glede plače z državnimi uradniki 11.—8. činovnega reda. Regulira se naj točka glede štetja svoječasniških podučiteljskih let. Gre nam 30% draginjska doklada, pa zadovoljimo se s 20%, dokler se končno ne uredi uravnanje plače. Poslanci morajo dobiti vir denarju itd.

Točke priobčimo koncem Gassareckovega govora v celoti.

Drugi govornik, tovariš Otter, je še nekaj dodal ter je govoril na srca navzočim poslancem. Ožigosal je pa tudi, da graški napredni listi niso dovolj pisali o naših zadevah. Končal je svoj govor, ki je bil jedrnat, četudi kratek, z besedami:

„Darum ihr Boten dort in unseres Landes Hallen,
entscheidet recht, o, zaudert nicht!
Laßt unsern Raf ja nicht vergeblich hallen!
Was ihr versäumt — o, tut es jetzt! — Tut eure Pflicht!“

Vse je navdušeno, vse je razburjeno! . . .

Govorili so še meščanski učitelj Herz, učiteljica Wodiczka, ki se je zahvalila tovarišem za delo in trud. Kot predsednica ženske učiteljske združitve se je izrazila, da gredo štajerske učiteljice hrabro v boj za svoje stanovske interese in da se hočejo s tovariši skupno bojevati. V imenu učiteljic ženskih ročnih del je referirala gospica Fettingerjaeva. Tudi njeni predlogi so se sprejeli. Vse je bilo soglasno, vse edino.

Končno se je Gassareck zahvalil predsedniku štajerske učiteljske zveze Holzerju za imenitno vodstvo, nakar je ta zaključil velepomemben shod, ki je trajal čez 3 ure.

Tako impozantna manifestacija mora imeti ugodne posledice.

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,

— registrovana zadruga z omejenim jamstvom. —
Promet do konca prosinca 1907 K 12.533.67.

Naznanilo. Kdor želi od zadruga kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštnih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Bedno stanje učiteljstva in zahteva po odpomoči.

Na javnem splošnem shodu štajerskega učiteljstva v Gradcu, dne 2. februarja 1907, govoril Karel Gassareck. Po originalu poslovenil — ij —

Načrt:

1. Pogled nazaj.
2. Državna in deželna politika.
3. Naš gospodarski položaj.
4. Draginja.
5. Kako se napram tej ravnaajo drugi stanovi?
6. Kaj hočemo?
7. Kako doženemo svoje želje?
8. Pogled v bodočnost.

Pred kratkim je prišla javnost na to, da imamo šolske otroke, ki trpijo glad. Krik ogorčenja o slabem položaju, da imamo otroke, ki se mučijo z duševnim delom, a se ne morejo do sitega najesti, je šel po deželi.

Sočutje se je oglasilo, in v vseh krajih so gledali na to, da odpravijo ta mučni položaj.

Lepo znamenje modernega življenja. — Danes je zbrano učiteljstvo velike, bogate dežele. Ono kliče vsem, ki ga hočejo slišati:

Mi živimo v bedi — naše delo nas ne preživlja, delo na ljudskih šolah, kjer se naj vzgajajo otroci ljudstva v bodoče državljane.

Kdo nas naj sliši?

Vsa dežela! Starši naših učencev, kmet v gorah, meščan v mestu, mogočnejši v deželni sobi! Ali nas oni razumejo — ali se bo omeščal njih čut pravice, njih čut spodobnosti, omeščalo njih sree?

Mi hočemo danes na tem poizkusiti — mi hočemo odkrito in prosto, ne oziraje se na kake pomisleke glede nas ali drugih, odkriti svoj slabi položaj in zahtevati pomoči.

Ni na mestu nobeno sramežljivo zakrivanje in zanikanje, odtrgajmo zaveso od oces, položimo prste na rano, zakličimo onim, ki so dolžni za nas skrbeti: Pomagajte!

Takoj začetkoma, da izginejo vsi dvomi, pribijmo:

Nihče drugi kakor deželaštajerska, deželni zbor in deželni odbor je odgovoren za to, da gine v sili in v siromaštvu vse deželno učiteljstvo — nihče drugi ni poklican in dolžan po obstoječih zakonih nam pomagati kot deželni zbor v Gradcu, ki sklepa plačilne zakone in ki čuje nad ravnanjem z deželnim šolskim zakladom.

Zato govorimo danes k deželi štajerski in k njenim deželnim zborom.

Nobeden član našega stanu ne spada k tej zastopniški korporaciji.

Nobeden član našega stanu ne more tedaj voditi naše zadeve na najvažnejšem mestu.

Kot slabo nadomestilo je sklicalo učiteljstvo to splošno prosto zborovanje.

Mi se hočemo potezati za zaščito pri poslancih.

Visokocenjeni člani deželnega zbora, visokocenjeni zastopnik oblastnij, čujte nas — napravite si sliko o našem položaju! Mi pa upamo, da nas boste razumeli in nam zatorej tudi pomagali.

Splošni šolski dolžnosti niso zadostovale naprave prejšnjih časov. Nedostatna je bila priprava stroškov; zato hrepenenje po prevratih:

Državni zakon pusti, da imajo dežele stroške za šolstvo — deželni zakon zapoveduje pa šolskim občinam, da plačujejo. Vse se pa brani poravnati vsote za šolska poslopja, plačo učiteljstvu, penzijo, učila, nadaljevalno izobrazbo itd.

To so pri nas blagoslovi avtonomije!

Pri vsem tem se pa naloži učitelju naloga, takega obsega in take globokosti, da je on ne more premagovati. Odgovoren pa je vrhutega še tudi za neuspehe, ki jih sicer zakrivi sistem. Naši šolski odnošaji odgovarjajo glede na njih uredbo in sredstva njih vzdrževanja samo temu stanju, da ta ali oni oče svoje otroke more pustiti nekaj učiti se, ne pa mora. Šola vlačí s seboj ves mogoč balast za takozvano učeno omiko, ki se je pred časom še kot važna imenovala. Obrobljena pa je z marsikatero kramo, samo da se napravi politiško in versko nenevarna.

Samo ljudska šola — šola za ljudstvo v tem smislu, da se vsi otroci nauče v nji najpotrebnejšega za življenje — to sedanja naša šola ni, četudi se mi jako trudimo biti ljudski učitelji.

K temu bi v prvi vrsti trebalo, da ona obravnava ljudstvu potrebno učno snov in da vzgojuje. Nadalje je samoobsebi razumljivo, da se v šoli ne vzgaja in omikuje čreda, ampak ljudje.